

SEMEEN EDUKAZIOA OÑARRITZEN

Txikitan artzen diran edozein joerak, ondorengo urteetarako ezarritik daukate bere xedea. Aurtzaroan, oitura au edo ori bereganatzeak asko esan nai du, gero bera nagusitzen baida. Joeraren eziketan, edukazioak duan artu-emana ez dugu nolanaikoa. Guztiz bearrezko oiñarrigarria dala esango nuke.

Natorren ikusmiran etika-saillan barna, azkeraren oiñarriak billatuz-gero apaingarri egokienez txukundu ditzadan.

Eduakzio edo azkera, latinezko "aducere" itzetik dator, "zuzenzu" esanaiarekin. Formazio edo egikera, berriz, "forma"tik. Au, irudiren bat margozten ari dan eratzaillea dirudi. Aurren zuzendariak nortzuk diran jakin aurretik, gatozen Santo Tomas'engana, berak neurtuko baidigu azkeraren izatea: "Semeen i-goera, gizonari, gizon danez, dagokion onbideko maillatara". Gizona, zorientasun egarria asetzearren, ur asegarriaren atzetik bortizki doa. Milla tokitatik jun leiken iturria badugu ere, bidean galdu gindezke. Beraz, edukazioa bide erakusle iaio ta argia da.

Dakigunez, aurrak, gorputzez, buruz, animaz, aulki, eskutzean datozte lurrera. Obeki esan, materi edo gizon-itxura bakarrik dakarte. Pixkanaka-pixkanaka gorputz-animak osakuntza lortu bear dute. Bizitzaren bide luzeetan topatzen dira amaika kezka-eragilleak, ots, naigabea, illunaldia, ezbeartasuna, larrialdia, t.a. Jakina, aulkeria gainezka palastaka dabillen aurragan, ezin ditzakegu oztopo auek gaindurik ikusi, beragan ez baidago kemenik. Negarrez, begietan malkoak, eskuak luzaturik laguntza eske amaren bularretara josten da. Berekaxa gauza ez diran wzkeroz, auen zaindaritza besteengan dator. Praktikan, legetik kanpo era askotara erabili oi da. Ikus dezagun nori dagokion lengoz, beste guzien gainetik semeen edukazioa. Gaia bere sustraletan mamitu dezadan.

Aurrenik, bijuazte bi itz Eleizaren eskubideatzaz. Eleizaren partea edukazioan argi adierazi dezake gizonon erakusle ta ama dala esateak. Beraren edukazio-mixua ongi jakifik dago bi egin-bide auegaz: gizonari kristau jarraibidea erakutsi eta santutu. Edukatu, kristauki artuaz, gizonarekin batere lan egitearen esanaia darama, zeru deiari leku eginez, betiko lo paketsuan esna dedin.

Eleizak ezin dezake eskubide au ino-laz ere baztertu. Guztiokin emeki jokatzen badi, jokaera onen arrazoa bere amatasun donean billatu genezake. Bere eskuetan dauden gizonak babesten ditu, pozoi ilkorrik edan ez dezaten. Erakuskizunetan elburu auxe daramaki: animen betiko salbazioa.

A.- Semeen edukazioa lenen eta berez gurasoi dagokie.

Buruak lan nekezik egin gabe, errex proba dezakegu, eguneroko esperientzia baidugu maixurik seguruen. Gurasoak semeen azierara zorrozki beartuak ezean, Jainkoak etzizkien aurreri eskuzko zaizkien bizitz ta bertako aurrerapen tajuzkoak osorik eskuratuko. Ba-dakigu, Jainkoagan orrelakorik ezin gerta leikela. Os-

tera, ez litzake Jainko.

Aurak munduratzean, berekin dakarzi-ki bearkizun larrienak. Negarrez jaiotzen da, ta ordu berean amak, naturaz sortzen zaion txorabioz bere magal-besoetan usu kuxkurtzen du. Zer ote litzake Jainkoagan, gurasoengandik datozen aurak, sortzailleen maitasun izpirik ezagutuko ez balute? Egintzarik negargarri, kupigarriena. Begiak iriki baizen laister, egundo ez esnatzekotan itxiko lirake. Gaiñera, gizadiaren aurre-rapena derbora gutxi barru itzaldu-bildurra legoke.

Izadiak, amaren bularrean ugaritzen dun esneak ezer proba al dezake? Egintza au, zalantzari tokirik utzi gabe, guraso-semeen artu-eman estuaren adierazlea dugula deritzait. Berezikiago mintzatuz, betebear onen erantzuna amari zeatzago dagokiola esango nuke, bere bularretan baidago azitze-garaian aoratzen dun janari kemengarria. Izadiatik datorkio amari, eskubidearekin besoa emanaz, obligazio edo betebearren pixua.

Ume azitzeak askotan, bururatu ezin gindezken lanak ditu, batez ere txikitari. Onen zaintzea laister lurrean oinperatua litzake. aur-maitasun ardura inorenagan naturaz txertaturik ez balego. Gurasoak dira sortzailleak. Be-aiak daramakite doai berezien apaingarria, ots, aurtzarroan semeak arreta aundiz azitzeko erretasuna: maitasuna, pazientzia, alkar-laguntza... Ezkontzaren bitartez loratzen dan aziak, alkar laguntzaren jorraketa eskatzen du, ondoren datorren frutua guraso-kutsuarekin jaulki dedin!

Baiña, gurasoai beren erraietako semeenganako eskubidea nolaz letorkie? Munduratzete utsetik? Ez dirudi. Bestalde, eskubide onen iraupena, semeak irauten duan arterainokoa izango litzake. Egia besterik da. Urtetan aurrera, gorputzez sendotzen, buruz argitzen doazen eran, semekiko gurasoen eskubidea aultze dijoa. Sendi berria sortzeko gazteari urteak eltzen zaizkionean, guztiz erortzen da.

Edukazioa, gizona, gizon denez, dagokion tokira iristeko maila besterik ez da.

↑goera ontan, laguntzaille lenen-lenengoenak sortzailleak izan bear dira. Gurasoen mixioa aurraren jaiotzarekin ez da amaitzen. Lenik, materiaz jantzi dute; urrenik, azkera ta egikeraren bitartez osakuntza erantsi bezaiote.

Pio XI'garrenak barruki, sentikor, azaldu zuen "Casti Connubii" dalako enziklikan: "Aurduntzaren mesedea, aurak ekartzearekin ez da bukatzen. Eskuko zaien edukazio-gosea ase bear zaie". Betor Leon XIII'garrena ao zabalik berbera baiestera: "Izadiak berak, semeen edukazioa gurasoen eskuetan uzten du, leporatuaz baidintza betn zama. Au da, aurraren ikaspide ta azkerak ondo esan dezala jaiok izan diran elburuarekin". Francisco Gonzales'ek dionez, gurasoen eskubidea bide dalarik, sendogarritzat ekarri oi diran arrazoiak ez omen dira biziro indartsuak. Argumentuen ondorioa egizkoa izanikan, premisak akatsez ajeatuak omen dagoz. Azkenik, dio, argumentuen jazkerak ez duela almenik gurasoen egokitasun aundiagoa probatzeko baizik, ez beartasuna.

ZER NOLAKO ESKUBIDEZ AZITZEN DITUZTE GURASOAK?

1.- Naturalki, Jainkoagandik zuzenik datorkien legez.

Ezkontza bariuan lore berriak ernetzeko eskubidea, gizonak ipiñitako legetan oiñarritzen ez bada, gizadiaren egillearengana jo bear, Ura baidugu izate guztien sorterri. Sendia, guraso-semeen batasunean, edukazio kutsua daramakin bakuntza dugu.

2.- Ezuskor ta aldaezifnezko legez.

a) Ezauskorra [Inviolable]. Zerutik datorren eskubidea. Onen aurka dijoana zero mailletan tratatzen da. Milla modutara lurperatu leiken eskubidea auxe: ageriz edo izkutuz, bekaizkeriz edo zurikeriz, legez kanpotiko eskolaz edo beste kideko batzarraz.

b) Aldaezifnezkoa [Inalienable]. Gurasoak ezin dezakete eskubide onen aurrean atzera jiratu; gutxiago, bera ukaturik, edukazioa

ausarki zapuztu. Beti izango dira seme-izakera-
ren erantzun-emailleak, urteetan zear, bakoitza
bere arnasez moldatu arteraiñokoan.

3.- Estadu ta gizarte erritarren aurretiko legez.

Semeak gurasoenak dira; gero bear
bada Estaduarenak. Arrazoiez, sendiak edukazio
kontuan lenbizitasuna garamaki, Estaduak bigar-
ren tokian jarraiki. Lenengoa nagusi, praktikan
zuzen jokutzen duten bitartean; bigarrena, le-
nengoaren esanera ernai dagon morroitxoia dugu.
Ba-dakigu gaur egun bien bitartekotasuna oso
bearrezkoa dala, inork jakintzan kulturik azal-
du nai badu beintzat. Ez det esaten jakinduria-
ren mendi tontorretan ibilli bear danik. Gutxie-
nik, jakintzaren lenen-pausuak bederen aurrei
zor zaizkiela deritzait.

4.- Sortzezko ta Jainkoaren azpian dagon legez.

Jainkoak erakusten dizkien eran azi
bear dituzte, jarrai-bidetxigorretan ertzetara
okertu gabe. Jakiña, sarritan, ain arriskuzko
egintzetan, gizona ikuskeri beltzez loitzen da.
Beraren bizibidea etsaiarena dalarik, semearena
ala izango. Egiz alako esaera ura: "Qualis pa-
ter, talis filius". Egi barobilla. Gizonak zu-
zentasuna gutxiesten duanean, aultasuna jabe-
tzen zaio. Aulkeriak, berriz, bereala animaren
gaxotasuna dakar. Onela sendia, zoritxarrez mai-
zegi, dotrin gaiztoz ongarritutako lurra dirudi,
semeen edukazioa zilipurdika dijoala. Orain ai-
tortutakoa ditekena dala ezin dezakegu ukatu,
bestela gertakizun negargarrien mintzairak bai-
ezkoarekin erantzungo bailiguke. Au dala-ta,
gurasoen eskubidea ezeztu aal genezake? Gutxia-
gorik ere.

Jainkoaren aginduerei begira, gura-
soen konzientzia aurtzaro garaiko egintzetan
neurtu dezagun. Betebear larri, estua al dau-
kate? Bai noski. Ezkongaiak, goi uztarriz lotu
ziran, ezkontzaren elburura eldu zitezzen. Ekar-
ri dute poxpolintxoia. Bataio urez era-berritu
ere bai. Onekin aski al dute? Ez. Aurrak gorde-
rik indar apartak ba-ditu, noiz edo noiz ager-
tuko zaizkionak. Gaztetan indar izkutu auek

landuz-gero, gizontasuna itxuraz ta mamiz dator-
kio. Umearen laguntza-eskariak naturaz gurasoen
biotzak kilikatzen dituanez, eskua luzatu bezai-
te, izkutuki barrukoena baidakizkitez. Lanketa
onen eginbearra, Jainkoarekin batera asiera eman
ziotenengan dator. Bere itxurazko mardultasunera
iritxi baiño lenago baztertzea, Jainkoa bazter-
tzea litzake. Aurak, amaren sabelean gorpuzki
dan ezkeroztik azi ta edukatzeko eskubide osoak
dakartzki. Edukazioaren laguntzarekin Jainkoaren-
gana bagoaz, lenik kristau ikasbidea jakitea da-
gokigu, ezjakiñean aberas baigera. Ondorioz beze-
la, semeen eskubideak eraginda, gurasoen betebear
astunera goaz.

B.- Edukazioaren iraunaldia.

Generalki, gorputz-animen sendo-
tasuna artzen igaro oi dan garaia osta-osta. Azi-
aroko larrialdiak otxandu arteraiño! Aurtzaroa
dugu erabaki ordua. Sikologoek iritzian, umeak
nabaitzen omen ditu alako joeratzu batzuk, onera
zuzendu bear diranak, okerrerako ere baidute e-
rakarpena. Gurasoak, biotz ain xamur, ta biguñe-
tan, erakuspide xuxen, iraunkorak txertatu bear
dituzte. Beren egite ta esanetan arretarik ez du-
tela jartzen? Ez uste egiañala oiek alperrikakoak
izan diranik, umeen buru zoroan esamesak prest
antolatzen baidira.

Urteetan aurrera dijoaztenean,
-iru, lau, bost- eta begiak areago ikusten du-
tenian, errex erantsi lezaizkioke edozein dotrin,
aurkezten zaiona gogoz onartzen baidu. Mutil kox-
kortu danekoxe, amaren magala sarritzetik utzi
du. Bereko biurtu da. Gazte itxurakin, gaztedi
atea igazorik, aurrera itxu-itxuan dijoa. Zenbat
alperrikako oztopo, oiñak nun botatzen ditun ez-
badaki!! Alai bezin laiste, itun!

Mundu berriak ezagutu guraren
egarri da. Nork asetu? Gurasoen eginbearra orain-
txe dago bete-betean. Su ta gar ekin bezaiote la-
nari. Etzait iruditzen zillegi ote danik, itsas-
-aserrearen okotzean, arriskuz inguratuta, itsas-
-ontzia, laguntzagandik urrun, alperrik galtzen

uztea. Guraso ta Eleizaren esku-zabaltzearekin baretasun ederrenean kaieratu diteke.

D.- Estadia edukazioan.

Estadia ba-du edukazioan gar-rantzizko zatia. Gurasoak ez dira aski. Semeen biar eguneko ibillialdietan pentsatzen duten gu-rasoak, jakingarri bearrezkoenak ezin eskuratu dezaizkieketela oartuko dira. Estadia, gurasoen eginbearraren osatzaillea dalarik, alegin beroz babestu, lagundu bezaio.

Lotu natzaio Pio XII'garren esanari: "Egia ez gerala gu izango Estadiaen le-gezko eskubidea azkeran ukatuko dugunik, guztien onerako oinarrietan sendo tinkatzen baida. Beraren izatasunak guraso ta Eleizaren menpeko egin dio. Beraz, zaintzea dagokio".

Estadiaen lenengo eginbearrik nagusia, azkera soroan, babespen lana litzake. Sendi ta Eleizarekin uztartuaz, bide egokiz gaizkierabiltze ta txarkerien trabak deseindu. Gurasoak, argitasun paltaz edo gaiztakeriz, semeen zaindaritza zabartzen dutenian, Estadiaen ordekaritza argi dago. Zenbait aur eguna begiztatu berriak jaso ditu. Onetzaz gainera, beste alderdi protxugarria Estadiaengandik jaulkitzen da. Eskolak agian.

Eskolak, naiz ta bere mixioaren berezitasuna bizi, edukazioaren eskubidea daukaten borondatea jarraitzea beartuak daude. Eskolaren mixioak mandatarari soilik besterik ez du adiratzten, inoiz ez gazteen gainetik dagon ikas-etxe edo instituzio antzeko zerbait. Jainko ta ~~gure~~ gainetiko eskupetik datozen agintzak zorrotz ~~gure~~ bear ditu. Orregatik, gurasoen berotasunean ~~gure~~ tutako edukazio su txinpartak, ikastolan su-~~gure~~ etan kixkaldu bedi.

Jakina, gazteeri erakusten zai-~~gure~~ on ikaskintzak, gurasoen naiarekin joku egitea ~~gure~~ dagokio, bestalde Jainkoagandik datorkien eskubi-~~gure~~ dea ez bailuke garbi erabiliko. Ikas gaiak berez sail, sakonak, badira, ondo legoke maixuak modu

errexean ulertuaraziko balezaizkio. Ortarako, metodu egunekoena aztertu ondoren, jatorrena deritzailona aukeratu beza. Gurasoak eskatu dezakete, eskolako maixuak beren semei gogozko zaizkien ikas-lanak eman dezaietela. Sustrai auekin ankazgora dijoazte "monopolio" diralako eskolak, jauntxoak bailiran, bertakoak agintzen baidute. Gurasoen askatasun, jasapen, zuzentasunaren fundamentuak begiratuak bitez.

Estaduari irakaspena eratzea baldin badakio, ez doa baldintzarik gabe, ots, sendi ta Eleizaren eskubidearekin bostekoa estutu dezala. Ori bai, beti auen menpean morroi txintxo antzo. Ikastolak, naiz ta Estadu barrutiko igalia izan, bakarti bizi leiken bizitza daramaiki. Legezko ausardi trebez aurpegi beltza jarri lezaioke.

o o o

o

Saiatu naiz eskuetan erabilidutan lana ausnartzen. Lantxoaren bukaeratik atera dezakegunez, iru ditugu semeen azkeran buru dijoazkigunak: Gurasoak, Eleiza ta Estadua. Bakoitzak bere elburuari segi bezaio.

Iztueta'tar Paulo

Villaro'ko Sakramentinoa